

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Miroslava Vastlová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: Ekonomika a management

Obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Bakalářská práce

Monitoring

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Radka Prokešová

Autor bakalářské práce:

Miroslava Vastlová

2012

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30. 4. 2012

..... Miroslava Vastlová

Poděkování:

Touto cestou bych chtěla velice poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Ing. Radce Prokešové za odborné a metodické vedení, za náměty a připomínky, kterých jsem využila při jejím zpracování.

Annotation:

In this bachelor thesis I would like to present notions monitoring, evaluation and controlling. This work has two main parts. In the theoretical part, I attempt to clarify the notions above and their process, that ensures monitoring and evaluation of invested funds at all levels of management and decision-making. Indicators used to monitor regional disparities have been proposed based on the clarification of this pocesses in the particular part.

Key Words:

Monitoring, evaluation, controlling

Anotace :

V této bakalářské práci se zabývám pojmem monitoring, evaluace a controlling. Práce má dvě hlavní části. V teoretické části se snažím objasnit výše uvedené pojmy a jejich proces, který zajišťuje sledování a hodnocení účinnosti vložených prostředků na všech úrovních řízení a rozhodování. Na základě objasnění těchto procesů byly v praktické části navrženy indikátory, které slouží ke sledování regionálních rozdílů – disparit.

Klíčová slova:

Monitoring, evaluace, controlling

Obsah

<i>Obsah</i>	9
<i>Úvod</i>	11
<i>Literární rešerše</i>	12
<i>1. Monitoring</i>	12
<i>1.1. Monitorovací systém</i>	12
<i>1.1.1. Cíle monitorovacího systému</i>	13
<i>1.1.2. Funkce MS</i>	14
<i>1.2. Struktura monitoringu</i>	15
<i>1.2.1. Monitoring podle úrovně projektování</i>	15
<i>1.2.2. Monitoring podle časového hlediska</i>	16
<i>1.3. Monitorovací výbor</i>	18
<i>1.4. Indikátory</i>	19
<i>1.4.1. Zásady výběru indikátorů</i>	23
<i>1.4.2. Formální vlastnosti indikátorů</i>	24
<i>1.4.3 Rizika úspěšnosti monitoringu</i>	24
<i>2. Evaluace</i>	26
<i>2.1. Účely evaluace</i>	27
<i>2.2. Evaluační kritéria</i>	28
<i>2.3. Realizace a řízení hodnocení</i>	28
<i>3. Controlling</i>	30
<i>3.1. Finanční řízení a kontrola</i>	31
<i>3.2. Finanční kontrola</i>	33
<i>3.3. Vnitřní kontrolní systém</i>	33
<i>3.4. Kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu</i>	34
<i>3.5. Kontrolní činnosti prováděné orgány Evropské komise a Evropským účetním dvorem</i>	34
<i>3.6. Auditní orgány</i>	34
<i>Cíle práce a metodika</i>	35

<i>Praktická část</i>	<i>36</i>
<i>1. Členění České republiky.....</i>	<i>36</i>
<i>2. Operační programy.....</i>	<i>37</i>
<i>2.1. Obecná ustanovení o řízení operačních programů</i>	<i>38</i>
<i>2.2. Regionální disparita</i>	<i>38</i>
<i>2.3. Regionální politika v letech 2007 – 20013</i>	<i>39</i>
<i>2.4. Analýza indikátorů Regionálních operačních programů</i>	<i>43</i>
<i>2.4.1. Kontextové indikátory</i>	<i>44</i>
<i>2.4.2. Indikátory na úrovni programu (indikátory výsledku a dopadu)</i>	<i>51</i>
<i>2.4.3. Indikátory na úrovni prioritních os</i>	<i>53</i>
<i>Diskuse.....</i>	<i>56</i>
<i>Závěr</i>	<i>60</i>
<i>Summary</i>	<i>62</i>
<i>Přehled literatury.....</i>	<i>63</i>
<i>Seznam tabulek.....</i>	<i>65</i>
<i>Seznam grafů.....</i>	<i>65</i>
<i>Seznam obrázků.....</i>	<i>66</i>
<i>Seznam schémat</i>	<i>66</i>
<i>Seznam zkratk</i>	<i>66</i>

Úvod

Monitoring, význam tohoto slova může vyjadřovat synonyma sledování, zjišťování, průzkum. Já se v této práci snažím popsat, co monitoring znamená ve spojení s projekty hrazenými z fondů EU.

Od roku 2004 jsme členy Evropské unie a to nás Českou republiky zavazuje k povinnostem, jako jsou platby ve form

ě odvodů dle výše DPH, HDP, platby formou cel a další příspěvky do institucí zřízených Evropskou unií, ale mimo rozpočet Evropské unie fungujících. Na druhé straně my můžeme žádat o finanční dotace na podporu projektů, které odpovídají určeným oblastem a daným kritériím.

V této bakalářské práci jsem se zaměřila na pojmy, spojené s projekty financovány těmito fondy jako je: monitoring, evaluace a controllingový proces. Při psaní je na dané pojmy pohlíženo z hlediska normativního, popisují zde také stručnou formou instituce a fondy Evropské Unie, které se využívají k financování plnění Cílů Agendy 2000 a dále se zaměřením na regionální politiku. Snažím se také přiblížit strukturu regionálních operačních programů. A to na úrovních kontextu, programu a prioritních os.

Dílčím cílem je popsání určování regionálních disparit. Ke zmapování této situace jsem si vybrala jednotlivé regionální operační programy na úrovni NUTS II, kde jsem využila programových dokumentů, na jejichž základě jsem identifikovala jednotlivé typy indikátorů, které slouží ke sledování rozdílů a vývoje regionů.

Bakalářská práce byla zpracována s použitím odborné literatury, důležitým zdrojem informací byl také internet, odkud jsem získala množství podkladů týkající se ROP a další dokumenty týkající se Evropské unie.

Literární řešerše

1. Monitoring

je proces, který by měl umožnit poskytování, sledování a vyhodnocování informací a to detailních i agregovaných, týkajících se technické i finanční oblasti monitoringu. Je to vytvoření systému sběru spolehlivých finančních a statistických informací o realizaci programu a projektů a o plnění stanovených cílů. [1.]

Monitorování je nedílnou součástí jak programového, tak projektového cyklu. Cílem monitorování je průběžné zjišťování pokroku v realizaci operačních programů, resp. projektů, a porovnávání získaných informací s výchozím předpokládaným plánem. Monitorování je soustavnou činností, která probíhá během celého trvání programu

Pro to, abychom zajistili objektivní a efektivní monitoring , je nutné vytvořit vhodný monitorovací systém.[12.]

Monitoring jako jeden z hlavních principů spojených s využíváním prostředků ze strukturálních fondů je určen především pro sledování účinnosti dopadů realizovaných projektů v jednotlivých regionech, resp. územních na úrovni NUTS 2-5 , podle rozsahu a působnosti programů a na ně navazujících projektů. [2.]

1.1. Monitorovací systém

Zahrnuje informace, hardwarové a softwarové prostředky, které se řídí přesnými pravidly, tak aby dohromady tvořily hierarchický systém pro řízení, rozhodování a hodnocení na všech úrovních a ve všech etapách tvorby programů a na ně navazujících projektů.

Jde o systém řízení, jehož úkolem je zajistit maximální efektivnost realizovaných programů, a to tak, aby umožnil vyhodnocování dopadů této realizace v souladu s cíly stanovenými v programové dokumentaci, resp. v projektech. [1.] Informační systém, který je nástrojem monitorování implementace (realizace) programů a projektů spolufinancovaných z fondů EU. Má tři úrovně: Centrální modul MSC2007 - slouží pro monitoring (věcný a finanční) všech programů a projektů hrazených z fondů EU, je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj ČR coby Národního orgánu pro koordinaci využívání fondů EU. Výkonný modul Monit 7+ - informační systémy spravované řídicími orgány a využívané také zprostředkujícími subjekty pro administraci projektů. Třetí úroveň je modul pro příjemce podpory Benefit 7+ coby elektronická žádost. [13.]

Dále představuje informační systém pro sledování finanční pomoci. Představuje jeden z nezbytných předpokladů pro přijetí pomoci ze strukturálních fondů EU. Měl by sloužit jako zdroj dat pro informační systém, který existuje na Ministerstvu financí, jako program pro účetní operace v rámci strukturálních fondů.

„Monitorovací proces odráží decentralizovaný přístup k podporám EU založený mj. již principem programování, subsidiarity a partnerství, kdy rozlišuje míru odpovědnosti za efektivnější využití strukturálních fondů na úrovni Společenství, národní, regionální i lokální.“ [3.]

1.1.1. Cíle monitorovacího systému

MS podporuje přípravu, realizaci a hodnocení rozvojových aktivit shrnutých v základních programových dokumentech. [1.]

Pro to, aby byly splněny cíle, je nutné zavést účinný a transparentní monitorovací systém. [3.]

1.1.2. Funkce MS

➔ Vytvořit konzistentní hierarchický systém poskytující detailní i agregované informace pro všechny úrovně rozhodování ve všech fázích programů jednotlivých projektů

➔ Technicky zabezpečit kontrolu věrohodnosti dat na všech úrovních řízení v souladu s procesem decentralizace státní správy a to na úrovni centrální, regionální i místní.

➔ Zajistit kontinuální sběr výchozích dat a jejich aktualizaci podle vývoje programu a jeho projektů v pravidelném režimu a s pravidelnou sumarizací

➔ Připravit monitorovací systém jako součást řídicího systému strukturální pomoci pro předvstupní období a pro období po vstupu ČR do EU

➔ Zajistit kontrolu realizace, postupného naplňování a uskutečňování cílů prostřednictvím opatření a projektů

Hlavní důraz je kladen na věcný (technický) monitoring. Účelem systému je zajistit maximální efektivnost realizovaných programů a umožnit vyhodnocení dopadů jejich realizace do jednotlivých území a zjistit zda se dosahují cíle stanovené při programové přípravě.

1.2. Struktura monitoringu

Monitoring můžeme členit podle:

- ➔ Úrovně projektování
- ➔ Časového hlediska
- ➔ Obsahu, předmětu monitoringu

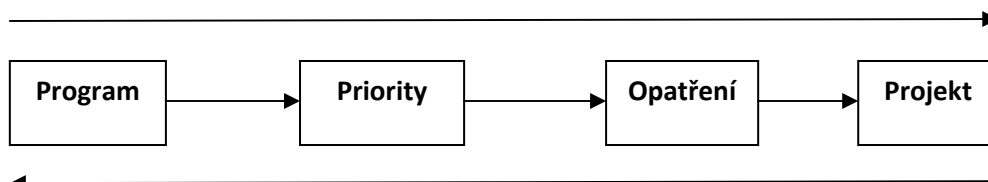
Podle úrovně projektování postupuje struktura monitorovacího systému v souladu s tvorbou projektové dokumentace, a to opačným směrem.

1.2.1. Monitoring podle úrovně projektování

Struktura monitorovacího procesu postupuje v souladu s procesem tvorby programové dokumentace, to je reflektováno ve Schématu č.1.

Schéma 1: Struktura monitorovacího procesu

Tvorba programové dokumentace

Monitoring

[3.]

V případě monitorování však jde o sledování realizace v obráceném směru.

V důsledku provázanosti jednotlivých úrovní zde hraje důležitou roli faktor času. Zároveň je nezbytné, aby informace na nižší úrovni programování bylo vždy možno shrnout na vyšší úroveň.

1.2.2. Monitoring podle časového hlediska

Z tohoto hlediska lze monitorovací proces rozlišit podle stadia v níž se příprava programů a jejich jednotlivých etap nachází.

Z tohoto důvodu rozlišujeme etapy:

➔ Etapa přípravná – předrealizační (ex-ante)

Týká se monitorování programů před zahájením realizace, to znamená hodnocení očekávaných přínosů a vlivů – ekonomických, environmentálních apod.

Účelem monitorování v této etapě je prokázat, že program je vhodným prostředkem pro řešení problémů příslušného regionu či sektoru. Plánované programy a jejich projekty musí být řádně doloženy z hlediska volby lokality, času realizace, přiměřenosti nákladů a stanovené indikátory musí dosahovat požadované kvality.

➔ Etapa průběžné realizace – realizační (interim, on going)

„Týká se monitorování programů a jejich jednotlivých projektů v průběhu realizace.“
[1.]

V tomto období spočívá úloha monitoringu v tom, aby prokázal že realizace programů a jejich jednotlivých projektů respektuje stanovený systém indikativních ukazatelů, závazných pro realizaci jednotlivých programů a projektů. Povinnost plnit stanovené ukazatele musí být zakotven v dohodách s investory o financování a, resp. spolufinancování projektů a ve smlouvách s dodavateli.

Průběžné hodnocení slouží k posouzení prvních výsledků vložených finančních prostředků a jejich vlivu na vyhlášení cíle. Provádí je nezávislý hodnotitel a výsledky předává monitorovacímu výboru.

Toto hodnocení musí být průběžně aktualizováno, aby bylo možno zahájit další akci, realizaci dalších opatření. [1.]

➔ Etapa po skončení realizace - porealizační (ex-post)

Tato etapa je poslední, zaměřuje se proto, na to aby bylo vyhodnoceno, zda využití pomoci ze Strukturálních fondů bylo efektivní a účelné. Základem pro toto vyhodnocení jsou účinky a z nich odvozené závěry. Výsledkem by měl být popis jednotlivých faktorů, zda přispěly nebo naopak nepřispěly k úspěchu realizace a udržitelnosti dosažených výsledků. Tato fáze musí být ukončena nejdéle do 3 let po skončení daného programovacího období.

V tomto období je třeba prokázat, že program byl splněn, podle toho jak byl na začátku naplánován. Také je třeba prokázat, že ukazatele, díky kterým byla přidělena finanční podpora, byly naplněny. Pokud budou prokázány odchylky, budou muset být dostatečně zdůvodněny. [1.]

1.2.3. Monitoring podle obsahu a předmětu

Toto rozdělení je úzce provázáno s cíli programu a jeho projektů.

Základními typy monitoringu jsou:

- ➔ finanční monitoring
- ➔ technický (fyzický) monitoring

Finanční monitoring je založen na sběru dat a informací týkajících se vynaložených finančních prostředků v průběhu životního cyklu programu, resp. projektu. Jde o pravidelné sledování, ověřování a hodnocení plánovaných dat a jejich srovnávání s předpokládaným postupem finanční realizace projektu. Monitorovací systém musí zahrnovat předpisy týkající se obsahu a formy sledovaných informací, závazný pro všechny subjekty, které se účastní přípravy a realizace programu. Respektování těchto předpisů musí být smluvně podepřeno.

Technický (fyzický) monitoring souvisí s věcným zaměřením projektu, podle charakteru věcného problému se zvolí způsob sběru dat, tj. výběr jednotek fyzických, nákladových apod. V průběhu technického monitoringu se shromažďují data za všechny etapy životního cyklu projektu jako součásti programu, a to v předepsané struktuře vstupů a výstupů.

Mezi finančním a technickým monitoringem existuje úzká provázanost. Technický monitoring je vlastně databází pro vyšší agregace finančního monitoringu. Existuje zde funkce věcné zpětné vazby při sledování účinnosti vynaložených finančních prostředků. [2.]

1.3. Monitorovací výbor

„Základním dokumentem je Nařízení Rady EU č. 1260/1999 ze dne 21. června 1999. Definiuje pojmy jako je monitorovací výbor, řídicí orgán, platební agentura, konečný příjemce.“[3.]

Postavení a úkoly monitorovacího výboru jsou vymezeny v článku 35 výše zmíněného dokumentu, který nese název Monitorovací výbory.

V článku je uvedeno, že na každý Rámec podpory Společenství, na každý Jednotný programový dokument a na každý operační program musí Monitorovací výbor dohlížet.

Monitorovací výbor musí být založen do tří měsíců po rozhodnutí o přidělení příspěvků z fondů. Podléhá pravomoci a jurisdikci členského státu. Dále si musí vytvořit vlastní zásady jednání s řídicími orgány tvořícími institucionální právní a finanční rámec daného členského státu a projednat je s řídicím orgánem. Monitorovací výbor musí zajistit prověřovat efektivitu a kvalitu realizace pomoci.

Povinnosti monitorovacího výboru nejsou zakotveny jen v tomto článku, ale i v jiných dokumentech, jako je např. Nařízení Komise č. 1159/2000 ze dne 30. Května 2000 o informačních a propagačních opatřeních.[1.]

1.4. Indikátory

„Indikátor je ukazatel, který má předem stanovenou svojí vstupní a výstupní formu a věcnou náplň a provází hodnocení úspěšnosti projektu od jeho založení, přes realizaci, až po konečné hodnocení účinnosti vytyčených cílů. Jinými slovy – stanovený indikátor musíme najít ve stejné formě a věcném obsahu po celou dobu existence projektu.“ [1.]

Aby mohly indikátory plnit výše zmíněné funkce, měly by být sestaveny podle kritérií SMART.

S	Specific	konkrétní
M	Measurable	měřitelné
A	Accurate	přesné
R	Relevant	relevantní
T	Timely	aktuální

[3.]

Rozlišujeme indikátory kontextové a programové.

➔ **Kontextové indikátory** charakterizují sociální a ekonomické prostředí, ve kterém budou programy realizovány. Představují východiska pro analýzy ex-ante, průběžné a ex-post

➔ **Programové Indikátory** mají přímý vztah k poskytování pomoci a souvisejícím efektům. Jsou děleny na indikátory:

- Zdrojové – podávají informace o finančních zdrojích. Existují ve všech úrovních pomoci.

- Finanční - monitorují vývoj závazků a plateb

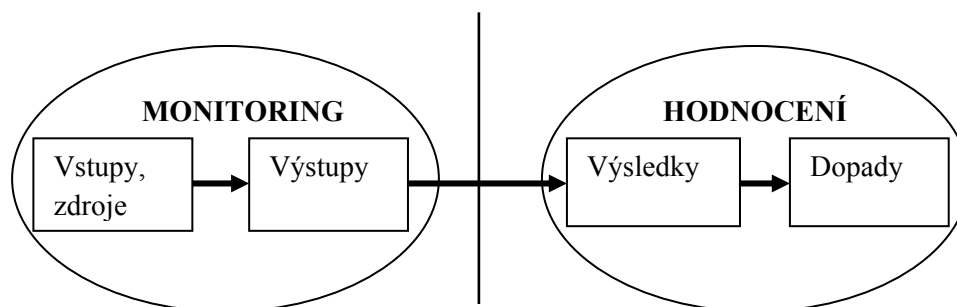
- Výstupu – Jak už název napovídá, podávají informace o výstupech. Jsou alokovány na úroveň v rámci operačního programu. Jsou kvantifikovány pomocí fyzikálních nebo peněžních jednotek.

- Výsledku – Jsou přímo vázány na okamžitý přínos daného programu. Udávají informace o změnách a vývoji u příjemců pomoci. Tyto indikátory měří výsledek pomoci, a proto jsou důležitým podkladem pro řízení operačního programu. Provází program po celou dobu implementace.

- Dopadu – vyjadřují plnění rozhodujících cílů operačního programu.

Rozlišujeme dva typy indikátorů dopadu a to indikátory specifických dopadů, které charakterizují přínosy, které jsou bezprostředně spojeny s konkrétní realizovanou akcí. Dále rozlišujeme indikátory globálních dopadů. Tyto indikátory charakterizují přínosy v širším měřítku a to, v sociálně ekonomickém prostředí.

Schéma 2: Rozdělení etap monitorování a hodnocení

Pro lepší přehlednost je rozdělení indikátorů znázorněno ve schématu č.2.

- Horizontálních témat – tyto indikátory jsou zakomponovány do implementační strategie operačních programů. Slouží k měření vlivu programu na horizontální témata.

[9.]

Z postupu tvorby programové dokumentace vyplývá, že:

indikátory výsledku a dopadu – účinku mohou být definovány na všech úrovních programování

indikátory dopadů vykazují důsledky programu nad rámec okamžitých efektů na přímé uživatele programu

indikátory výstupu jsou kvantifikovány pouze na úrovni opatření

více indikátorů výstupu projektu může být agregováno pro definování odpovídajících ukazatelů na úrovni priority a programu. [4.]

Tabulka 1: Definice a příklady jednotlivých typů indikátorů

Typ indikátorů	Definice	Příklad
Vstupy, zdroje	Tyto indikátory odpovídají peněžním prostředkům přiznaným uživatelům	Množství peněžních prostředků z veřejných zdrojů (dotace)
Výstupy	Odpovídají výstupům z činností které byly podpořeny z veřejných zdrojů	Velikost soukromých investic iniciovaných původními veřejnými výdaji (navýšení zdrojů nad rámec dotace)
Výsledky	Odpovídají přímým a okamžitým efektům dosaženým pomocí podpor z veřejných zdrojů	Pokles nezaměstnanosti vyjádřený v procentech
Dopady	Reprezentují vazby mezi výstupem dosaženým pomocí podpor a přímými a okamžitými efekty, které získají uživatelé	Kolik vzniklo nových pracovních míst během určitého období

Zdroj: HRABÁNKOVÁ, M. Monitoring

Pro konkrétní výzvu je dán seznam předdefinovaných ukazatelů. Při vyplňování projektové žádosti tedy vybíráme z číselníků indikátory, které jsou pro náš projekt relevantní. Vyhlašovatel výzvy zpravidla určí sledování některých indikátorů jako povinné.

Když vybíráme indikátory, měli bychom myslet na to, že při sledování indikátorů v průběhu projektu budeme muset vykazovat i zdroje pro vykazování dat. Toto by mělo být zohledněno v projektové žádosti.

Indikátory musí být nastaveny reálně, aby bylo možné je splnit. Zároveň jejich nastavení musí odpovídat rozpočtu projektu. Např. velmi drahý projekt s minimálními nebo výrazně podhodnocenými hodnotami ukazatelů nemá příliš vysokou šanci, že by byl vybrán k financování. [4.]

Tabulka 2: Příklad indikátorů u neinvestičního projektu

Aktivita	Vzdělávací kurzy	Kvantifikace
Vstupy	Rozpočet vynaložený na školení	Kč
Výstupy	Počet účastníků kurzů	Osoby
Výsledky	Počet úspěšně vyškolených osob, které získaly kvalifikaci	Osoby
Výsledky	Počet nově vytvořených nebo inovovaných produktů	Kusů
Dopady	Počet osob, které v průběhu 6 měsíců získaly práci	Osoby
Aktivita	Vytvoření výukového modulu	Kvantifikace
Vstupy	Rozpočet vynaložený na vývoj a ověření výukových modulů	Kč
Výstupy	Počet nově vytvořených nebo inovovaných produktů	Kusů
Výsledky	Počet úspěšně ověřených modulů	Kusů
Dopady	Počet výukových modulů používaných v praxi	Kusů

Zdroj: Tauer, V. Získejte dotace z fondů EU

Tabulka 3: Příklad indikátorů u investičního projektu

Aktivita	Výstavba hotelu	Kvantifikace
-----------------	------------------------	---------------------

Vstupy	Náklady stavby	Kč
Výstupy	Počet nově vytvořených lůžek-kapacita ubytování	Osoby
Výstupy	Počet míst v restauraci – kapacita stravování	Osoby
Výsledky	Dosahovaný zisk	Kč
Dopady	Počet nově vytvořených pracovních míst – zaměstnaných osob	Osoby

Zdroj: Tauer, V. Získejte dotace z fondů EU

1.4.1. Zásady výběru indikátorů

„Indikátory by měly být konstruovány tak, aby vyjádřily veškeré aspekty realizace programů a na ně navazujících projektů, avšak počet vybraných relevantních ukazatelů by pro přehlednost při monitorování a hodnocení, měl být co nejmenší.“ [1.]

Indikátory měří vytyčený cíl, výsledky realizace, kvalitu a kontext programu či projektu. Kvantifikace indikátoru je číselnou informací, která je nutná při přípravě, hodnocení, realizaci a v příslušném rozhodovacím procesu. [9.]

Proto je zapotřebí zvolit, takové indikátory, které jsou dostatečně spolehlivé, datově přístupné a takové, které charakterizují hodnocený proces. [1.]

Indikátory, je třeba volit tak, aby byly objektivní, nezávislé a věrohodné. Informace, které se váží na indikátory, musí být poskytovány pravidelně. Je žádoucí, aby většina indikátorů byla metodicky harmonizována s metodologií Evropské Unie. Soubory indikátorů jsou zpravidla uspořádané podle věcného obsahu a strukturovány podle úlohy, kterou mají v programovacím procesu.

Jedním z cílů při tvorbě systému indikátorů je, abychom dosáhly proporcionality – přiměřeného a rovnovážného pokrytí mezi prioritami a opatřeními. Důležitější je kvalita zvolených indikátorů, než jejich kvantita.

V programovacím období 2004 – 2006, byly indikátory tvořeny zpracovateli projektu. Nyní v programovacím období 2007 – 2013 si zpracovatel indikátory natvoří, ale vybírá si je z Národního číselníku indikátorů. Tento číselník obsahuje indikátory, které mají jasnou definici, kódování, měření a jsou upraveny jak po stránce technické, tak po stránce metodické. Pokud by zpracovatel našel indikátor, který není uveden v číselníku, musí předložit návrh na rozšíření číselníku, který zašle koordinátorovi na národní úrovni. Národní koordinátor prověří návrh, zformuje definici, přiřadí kód a nový indikátor vloží do systému.

Indikátory jsou zvoleny, tak aby práce s celým systémem byla jednodušší. Cílem je také agregovat data a provázanost různých dílčích intervenčních vlivů. [9.]

1.4.2. Formální vlastnosti indikátorů

Navržený indikátor musí mít vypovídací schopnost, být adekvátní k danému sociálnímu a ekonomickému jevu. Musí být dostatečně citlivý. Musí být únosné náklady na jeho zjištění a dostupnost.

Každý indikátor musí obsahovat minimálně základní identifikační údaje, jako je přesný název a definice, způsob měření, zdroje informací a periodičita zjišťování. Tam kde je to relevantní, je uvedena výchozí hodnota, kvantifikovaný cíl a nastavení indikátoru. [9.]

1.4.3 Rizika úspěšnosti monitoringu

„Monitorovací systém, závislý na datech, která jsou k dispozici, je vystaven řadě rizik, která mohou omezit jeho vypovídací schopnost a v konečném důsledku zkreslit hodnoty dosažených efektů.

Mezi hlavní překážky patří:

- údaje nejsou k dispozici na příslušné geografické úrovni,
- dojde k opožděnému zveřejnění dat (například údaje Eurostatu o HDP/obyvatele jsou zveřejňovány až s tříletým zpožděním),
- existují mezery v oficiálních statistikách ve vztahu k požadavkům projektu (například rozlišení mezi ekonomicky aktivními na plný úvazek a částečný úvazek nemusí být uvedeno),
- údaje nejsou dostatečně věcně rozděleny a neumožňují podchytit vstupy, výstupy, výsledky a dopady vazby na cíle projektu,
- nejsou k dispozici metody a monitorovací mechanismy ke kvantifikaci, případně ke kvalifikovaným odhadům,
- struktura indikátorů neumožňuje jejich agregaci, tj. jejich sčítání za výsledky a dopady,
- není dostatečně definováno funkční propojení monitorování a hodnocení (ex-ante, interim, ex-post); založení monitorovacího systému musí sloužit ke zjištění údajů, které informační systémy neobsahují, tj. musí být došetřeny na základě výběrových šetření, modelových řešení apod.,
- nepodaří se provázat indikátory monitorování a hodnocení s kritérii pro výběr projektů pro posouzení oprávněnosti požadavků na podpory ze Strukturálních fondů.“ [1.]

2. Evaluace

„Evaluace je proces, který zkoumá nakládání s veřejnými prostředky s cílem zvýšení hospodárnosti tohoto procesu. Evaluace systematicky aplikuje metodologii sociálního a ekonomického výzkumu. Předmětem evaluace není zkoumání nastavení a plnění role jednotlivce v systému, ale fungování celého systému. Tradice evaluace je nejrozvinutější v Severní Americe (především ve Spojených státech amerických) a také v evropských severských státech. K obrovskému rozvoji evaluace došlo v Evropě zejména díky strukturální politice EU.“ [19.]

Národní rozvojový plán a Národní strategický referenční rámec jakož i jednotlivé operační programy jsou předmětem předběžného (ex-ante), průběžného a následného (ex-post) hodnocení. Cílem evaluace je zlepšit kvalitu a efektivnost realizace pomoci poskytované ze strukturálních fondů a Fondu soudružnosti vyhodnotit její dopad a konzistenci nestrategickými cíli Společenství, Národní rozvojového plánu a Národního strategický referenčního rámce. Stejně tak je posuzováno naplňování cílů nebo při revizi operačních programů provádí se ad hoc evaluace. Výstupy z evaluací jsou zveřejňovány. Při hodnocení se postupuje v souladu s principem proporcionality s tím, že je pro hodnocení volena vždy taková úroveň, na které je její provádění optimální. Řídící orgány jsou odpovědné za shromáždění všech údajů potřebných pro vedení těchto hodnocení. Významným zdrojem požadovaných dat je informační systém spravovaný koordinačním metodickým orgánem Národní rámec politiky soudružnosti (NRPS). Řídící orgány operačních programů poskytují veškeré potřebné údaje pro zpracování evaluací na úrovni NRPS. Pro zajištění řádného provádění evaluace je pro všechny cíle politiky hospodářské a sociální soudružnosti vypracován evaluační plán. Evaluace je prováděna složkami funkčně oddělenými od řízení. Evaluační složky koordinačního a metodického orgánu NRPS a operačních programů zajišťují provedení všech požadovaných typů evaluací a rovněž hodnocení spojených s dopadem na životní prostředí či speciální území v souladu s evropskými či národními pravidly. Evaluační složky koordinačního a metodického orgánu NRPS a operačních programů provádí hodnocení realizace pomoci v ČR v souladu s příslušnými předpisy EU a doporučeními

Evropské komise a dále na podnět monitorovacího výboru anebo poradního a koordinačního orgánu anebo Platebního a certifikačního orgánu, případně na podnět těch částí řídicího orgánu, které provádějí realizaci politiky soudružnosti či sledují její průběh. Evaluační složka koordinačního a metodického orgánu Národní rámce politiky soudružnosti koordinuje a metodicky řídí evaluační aktivity operačních programů, vydává pokyny a doporučení s cílem efektivně dosáhnout splnění úkolů v této oblasti. Může vytvářet poradní orgány sdružující přední externí experty, kteří se zabývají problematikou evaluace rozvojových programů. Evaluační složka koordinačního a metodického orgánu Národního rámce politiky soudružnosti a operačního programu spolupracuje s Evropskou komisí při provádění evaluací Evropské komise spojených s monitorováním operačních programů a rovněž při provádění ex-post evaluace Evropské komise [10.]

2.1. Účely evaluace

Evaluace je prováděna pro zdokonalování programů. Proto při plánování evaluace řešíme nejdříve základní požadavek a to – přínos evaluace.

Důležitá je koordinace časových cyklů evaluace a politiky. Pokud se tak stane, přínos evaluace je maximální.

Evaluace musí respektovat většinového aktéra. Pokud tomu tak není, je účinek evaluace značně oslaben. Proto je nutná identifikace a zahrnutí aktérů do procesu evaluace. Tím je dosaženo vysoké pečlivosti a efektivitě.

Evaluace by měla být zahrnuta v plánování programu. Tím je považována za zdroj zpětné vazby a za nástroj pro zdokonalení výkonu. Evaluace také varuje před možnými problémy a je zároveň zdrojem jejich řešení.

Evaluace není jen vytvořená zpětná vazba, která vyhodnocuje úspěchy či neúspěchy. Je prospěšná v každém stádiu programu. Zejména na začátku programu pomáhá odhalit slabá místa, pomáhá nalézt logiku intervence.

Nejdříve si musíme ujasnit, co od evaluace očekáváme. Podle toho shromažďujeme data. Pokud tak není, shromáždíme příliš mnoho dat a evaluace se stává neefektivní.

Evaluace je vázána na politiku, proto by měla respektovat politická rozhodnutí a priority. [19.]

2.2. Evaluační kritéria

- ➔ **Relevance** - Důraz je kladen na přiměřenost cílů programu s ohledem na socioekonomické problémy. Otázka relevance je nejdůležitější v evaluaci ex-ante, protože se zaměřuje na výběr nejlepší strategie.
- ➔ **Účinnost** – Tímto pojmem rozumíme, zda bylo dosaženo cílů, jaké byly úspěchy, jaké nastaly problémy a jaká byla alternativa řešení.
- ➔ **Efektivita** – Rozumí se maximalizace hospodárnosti a minimalizace nákladů.
- ➔ **Užitečnost** – Toto kritérium hodnotí dopady programu ve vztahu k širším společenským a ekonomickým potřebám.
- ➔ **Udržitelnost** – Řeší otázku, zda jsou výsledky a dopady trvalé. Jestli ano, budou trvalé, i když nebudou financovány z veřejných zdrojů?

2.3. Realizace a řízení hodnocení

Hned na počátku programu by měli tvůrci zvážit oblasti uplatnění evaluace. Tato činnost zapojuje evaluační schopnosti, ale je oddělená od ostatních evaluačních činností. Objevuje se na začátku tvorby programu, objasní tak logiku intervence a cíle.

Zainterесované osoby by měly být zapojeny od počátku programu. Vytvoří tak společné priority a rozhodnou, o konečném programu evaluace.

Hodnotitelům musí být poskytnuta dostatečná podpora a přístup k informacím. Tento proces musí být veden pečlivě a citlivě. Realizátoři si musí být vědomi svých možností.

Musí být vytvořena kritéria evaluace. Důležité je zvolit také kritéria, která se odvíjí ze společenských potřeb. Tzn., že program by měl být vnímán i z vnějšku a podle toho i posuzován. Program by podle toho měl odpovídat na základní otázky, dané na začátku realizace. Musí být veden efektivně a podle pravidel.

Pokud budou pro evaluaci vytvářeny složité indikátory na základě příliš velkého množství dat, tak jen velice málo přispějí politice nebo praxi. Tím se stanou neefektivní.

Měly by být kladeny takové otázky a tvořeny takové indikátory, které budou užitečné a někomu prospěšné. Po zodpovězení těchto otázek, by měl plynout užitek nejen programovým manažerům, ale také občanů a veřejnosti.

Dříve byla evaluace omezena na korekce jednání podle doporučení a závěrečných zpráv. V současné době, dochází k využití evaluace i v jejím průběhu. Posazuje se dialog v průběhu evaluace a ustavičný proces komunikace, tím je zajištěno, že pokud zainteresované subjekty obdrží závěrečné zprávy, budou na ně lépe připraveni a budou k nim přístupnější.

Pro vedoucí programu a zadavatele evaluace je snažší omezit se na výsledek zprávy evaluace samotné. Taková kontrola ale poskytuje jen omezené možnosti pro poučení se a zlepšení způsobu vedení evaluace.

Od začátku realizace by měla být věnována pozornost otázce, jak budou závěry evaluace využity. Značná pozornost je také věnována faktorům, které ovlivňují využití evaluace. Snahou je maximalizovat jejich přínos. [19.]

3. Controlling

Controlling je odvozený z anglického slovesa „to controll“. V současnosti se tento pojem nepřekládá, byl převzat jako takový, jelikož má okolo padesáti významů. [14.]

Nejobecnější vymezení je prezentováno jako metoda, jejímž smyslem je zvýšit účinnost systému řízení. K tomu je za potřeby neustálého a systematického srovnávání skutečného a žádoucího stavu v podnikatelském procesu. Ze získaných výsledků se vyhodnotí odchylky a naleznou se jejich příčiny, po případě se navrhne opatření, které vede k jejich nápravě. Další možností je aktualizace stanovených cílů. [6.]

Controlling je dále definován jako proces stanovení cílů, plánování a řízení v oblasti financí a výkonů. Je to výsledek spolupráce manažerů a controllerů. Tento proces zahrnuje také aktivity jako je rozhodování, definování, stanovování, řízení a regulace. Controlling by měl proto být využíván v každém podniku bez ohledu na velikost. Tento proces je orientován na budoucnost. Controlling můžeme rozdělit na dvě skupiny: operativní a strategický controlling.

➔ **Operativní controlling** zahrnuje činnosti jako je stanovení cílů (např. likvidita, finanční stabilita a zisk), plánování a řízení. To vše je aplikováno ve střednědobém až krátkodobém časovém horizontu.[5.]

Uplatňuje se v oblastech krátkodobého plánování a vychází z aktuálních možností podniku. Hlavním úkolem je řízení rentability, plánování likvidity a kontrola hospodárnosti. Nástroji operativního controllingu jsou analýza, plánování a kontrola. [7.]

➔ **Strategický controlling** obsahuje činnosti jako je plánování, testování, implementace a vyhodnocování. Časové období, ve kterém je tento proces aplikován je neomezené. Je závislé na strategii. [5.]

Vychází ze strategického plánování. Hlavní náplní je analýza zdrojů úspěchu a vývoj dlouhodobých koncepcí. Nástroji strategického controllingu jsou scénáře, plánování a

vývoj portfolia, rozbor strategických mezer a jejich vývoj, dále také rozbor silných a slabých stránek. [7.]

Tabulka 4: Srovnání strategického a operativního controllingu

Znaky/typy	Strategický controlling	Operativní controlling
Orientace	Prostředí a podnikání Adaptace	Podnikání Hospodárnost provozních procesů
Stupeň	Strategické plánování	Taktické a operativní plánování a rozpočtování
Dimenze	Šance/rizika Přednosti/Slabiny	Výdaje/Výnosy Náklady / Výkony
Cílové veličiny	Zajištění existence Potenciál úspěchu	Hospodárnost, zisk Rentabilita

Zdroj: vlastní z dostupné literatury

3.1. Finanční řízení a kontrola

Pro implementaci pomoci ze strukturálních fondů a Fondu soudružnosti je v České republice ustaven jediný Platební a certifikační orgán (PCA), a to odbor Národního fondu Ministerstva financí. Platební a certifikační orgán funguje v úzké součinnosti s Národním rámcem politiky soudružnosti. Platební a certifikační orgán nedisponuje rozhodovacími pravomocemi v oblasti alokace prostředků na jednotlivé projekty, výběru projektů, uzavírání smluv na projekty atd. systém finančních toků strukturálních fondů a Fondu soudružnosti probíhá po třech základních liniích:

stanovení závazku EU a zaslání zálohové platby (tzv. payment account) z Evropské komise Platebnímu a certifikačnímu orgánu,

zasílání průběžných plateb a platby konečného zůstatku z Evropské komise Platebnímu a certifikačnímu orgánu na základě žádostí a certifikovaných výdajů platba konečným příjemcům. [10.]

Předpokladem pro zaslání žádosti o průběžnou platbu a závěrečnou platbu Evropské komisi je certifikace uskutečněných výdajů, kterou provádí Platební a certifikační orgán. Certifikací se rozumí kontrola, která musí ověřit, zda příslušné řídicí orgány, zprostředkující subjekty, popřípadě jiné subjekty realizující projekt splnily požadavky z evropské legislativy a dále, zda výkaz výdajů, který předloží řídicí orgán, obaluje všechny náležitosti, které jsou uvedené v příslušné metodice. Platební a certifikační orgán vykonává následující funkce:

- ➔ vytváří a aktualizuje metodické pokyny pro provádění certifikace výdajů SF/CF
- ➔ spolupracuje na tvorbě metodických pokynů pro řízení pomoci z rozpočtu EU,
- ➔ vypracovává a předkládá Evropské komisi žádosti ověřené výkazy výdajů a žádosti o platby (průběžné i konečné) pro všechny programy na základě výkazů výdajů předloženými řídicími orgány
- ➔ zabezpečuje, aby koneční příjemci či příjemci pomoci obdrželi příspěvek z EU bez zbytečného odkladu
- ➔ provádí kontroly na místě subjektů zapojených do implementace SF/CF
- ➔ zajišťuje efektivní správu a řízení finančních prostředků plynoucích z rozpočtu EU v rámci SF/CF
- ➔ vyhodnocuje čerpání alokací
- ➔ spolupracuje s Evropskou komisí při ověřování adicionality mid-term a ex-post, zajišťuje vrácení neoprávněně vyplacených prostředků v případě porušení pravidla trvanlivosti operací
- ➔ a jiné funkce spojené s finančním řízením a kontrolou finančních prostředků z evropských fondů [10.]

Platební a certifikační orgán a koneční příjemci jsou povinni vést účetnictví zahrnující všechny operace, které se vyskytly v průběhu realizace projektů financovaných

prostřednictvím strukturálních fondů. Účetnictví se vede v souladu se zákonem o účetnictví. Pro účely přepočtu EUR na Kč se používá kurz ČNB platný v den uskutečnění transakce. Účetnictví je vedeno v elektronické formě. Účetní záznamy musí být dostatečným způsobem chráněny, aby se zabránilo jejich možnému zneužití. Toto ustanovení platí jak pro zabezpečení příslušného počítačového programu, tak i pro fyzickou ochranu písemných záznamů [10.]

3.2. Finanční kontrola

Finanční kontrola operačních programů bude probíhat v souladu s právními předpisy EU a v souladu s platnou národní legislativou. Ministerstvo financí jako ústřední správní úřad pro finanční kontrolu bude v souladu s ustanoveními zákona č. 2/1969, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy v České republice, ve znění pozdějších předpisů, metodicky řídit a koordinovat výkon finanční kontroly v rámci operačních programů. Základním východiskem pro vydávání dílčích metodických pokynů, konzultovaných s příslušnými orgány Komise, bude především nařízení Komise ES [10.]

3.3. Vnitřní kontrolní systém

Všechny orgány podílející se na implementaci strukturálních finančních nástrojů budou mít zavedeny potřebné řídicí a kontrolní systémy, které budou v souladu s národní legislativou a budou schopny identifikovat administrativní, systémové nebo záměrné chyby a také budou zajišťovat prevenci chyb [10.]

3.4. Kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu

Nejvyšší kontrolní úřad je oprávněn vykonávat nezávislou kontrolní činnost ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 166/1993 Sb. O Nejvyšším kontrolním úřadu [10.]

3.5. Kontrolní činnosti prováděné orgány Evropské komise a Evropským účetním dvorem

Evropská komise kontroluje existenci a řádné fungování řídicích a kontrolních systémů v členských státech postupem podle článků 69 a 70, samostatné a nezávislé kontroly vykonává ve své působnosti Evropský účetní dvůr [10.]

3.6. Auditní orgány

Auditní orgány zajišťují provádění auditů za účelem ověření účinného fungování řídicího a kontrolního systému operačního programu. Dále zajišťují provádění auditů na vzorku operací vhodném pro ověření vykázaných výdajů, auditní orgány jsou spolu s řídicími orgány nápomocny Evropské komisi při kontrolách na místě vykonávaných Evropskou komisí, provádějí kontroly na místě, pokud o to Evropská komise požádá [10.]

Cíle práce a metodika

První část práce je zaměřena na studium odborné literatury a sepsání literárního přehledu, který se týká daného tématu. Cílem práce je seznámení se základními pojmy jako je monitoring, evaluace a controllingový proces. Dále pochopení procesu návrhu a vytváření monitorovacího a evaluačního procesu, který zajišťuje sledování a hodnocení účinnosti vložených prostředků na všech úrovních řízení a rozhodování, a to ve všech etapách tvorby programů a na ně navazujících projektů.

Druhá část je zaměřena na sekundární analýzu indikátorů definovaných v programových dokumentech jednotlivých regionálních operačních programů pro sledování regionálních rozdílů. Regionální operační programy byly vybrány jako soubor pro sledování, jelikož přesně reflektují jednotlivá území regionů soudržnosti, proto je možno co nejpřesněji sledovat disparity. Na základě této analýzy byly definovány indikátory s nejvyšší četností jednotlivých úrovní sledování. Analýza proběhla na úrovních kontextu, programu a prioritních os. Po definování jednotlivých indikátorů na základě kterých lze sledovat regionální rozdíly, byla u vybraných indikátorů provedena komparace mezi jednotlivými regiony soudržnosti. V případě, že měla podkladová data charakter sledování vývoje v čase, byla pro lepší přehlednost a orientaci převedena aritmetickým průměrem.

Praktická část

1. Členění České republiky

Každý členský stát EU má za sebou samostatný vývoj územněsprávního členění respektujícího přirozené potřeby státní správy a obyvatel. Z toho důvodu existuje v Evropské unii 27 různých systémů správního členění, což omezuje možnosti vzájemného statistického a ekonomického srovnávání regionů pro účely politiky HSS. Pro statistické monitorování a analýzy ekonomické a sociální situace v regionech byla proto v roce 1988 zavedena jednotná nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS). Na jejím základě jsou dle počtu obyvatel definovány hlavní úrovně regionálního členění území: [15.]

Tabulka 5: Členění území České republiky

Úroveň	Název	jednotek
NUTS I	Stát	1
NUTS II	Regiony soudržnosti	8
NUTS III	Kraje	14
LAU I	Okresy	76 + 15 pražských obvodů
LAU II	Obce	6 249

Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz

Z fondů EU je na regionální operační programy cíle Konvergence přiděleno 4,6.mld EUR. Řídící orgán ROP je Regionální rada(RR) příslušného regionu soudržnosti – NUTS II

2. Operační programy

V současné době je definováno 7 Regionálních operačních programů, které jsou určeny v rámci cíle Konvergence po území celé České republiky. Vyjimku však tvoří Hlavní město Praha.

ROPy jsou s pro území jednotku NUTS II., což jsou Regiony soudržnosti.

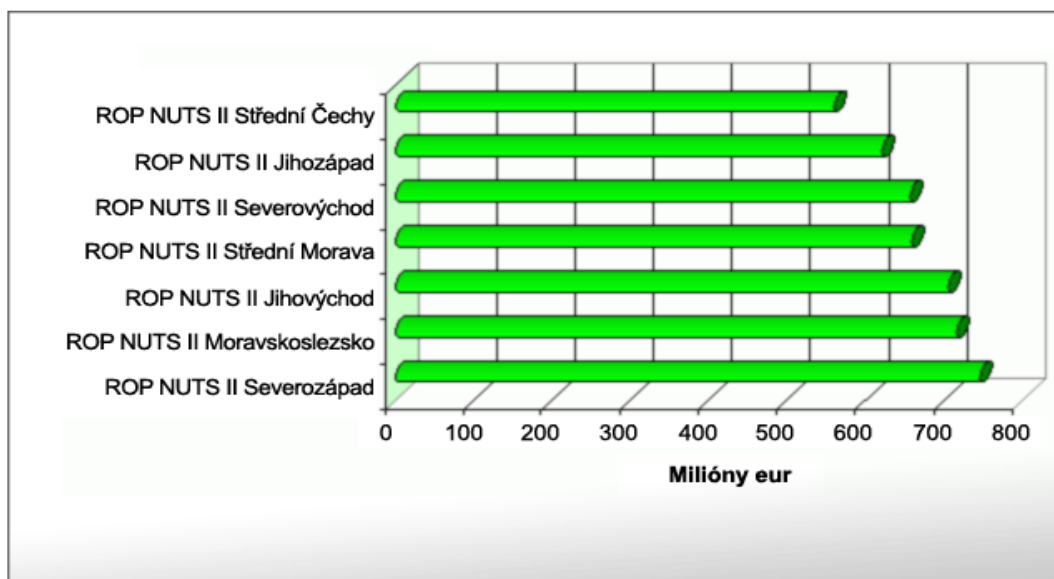
Na mapě je zobrazena skladba 14 krajů (NUTS III) do 8 regionů soudružnosti (NUTS II)

Obrázek 1: Mapa rozdělení ČR na regiony soudržnosti

Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz

Obrázek 2: Indikativní alokace prostředků z fondů EU v ČR pro ROP v cíli Konvergence

Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz

2.1. Obecná ustanovení o řízení operačních programů

S cílem zajistit co nejefektivnější řízení pomoci poskytované politikou hospodářské a sociální soudružnosti jsou výkonem funkcí řídicích orgánů a Platebního a certifikačního orgánu pověřeny především ty subjekty, a návazně pak jejich konkrétní útvary, které se dosud zabývaly přípravou příslušných programových dokumentů a které disponují v této oblasti potřebnými znalostmi a zkušenostmi. Řídicí orgán operačního programu odpovídá za řízení a provádění operačního programu v souladu se zásadou řádného finančního řízení [10.]

2.2. Regionální disparita

Pokud se zabýváme problematikou Regionálních operačních programů, dříve či později se setkáme s pojmem dispartita.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR vymezuje regionální disparity jako „neodůvodněné regionální rozdíly v úrovni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů“. Disparitami, které je třeba řešit, jsou „rozdíly vyvolané subjektivní lidskou činností, nikoliv rozdíly vzniklé z objektivních příčin, například na základě přírodních podmínek“. Disparita je často chápána ve smyslu nežádoucího jevu, tj. jako problém.

Na druhou stranu však mohou být definovány i disparity pozitivní, tj. ve smyslu silných stránek regionu. Jedná se o komparativní výhody, na nichž může být založen rozvoj daného území [17.]

V rámci řešení výzkumného projektu „Inovační přístup k řešení disparit na úrovni regionu“ bylo charakterizováno 8 významných faktorů pro identifikaci slabého hospodářského vývoje: nezaměstnanost, atraktivita místa bydlení, osídlení věková struktura, občanská vybavenost, struktura ekonomiky, trvale udržitelný rozvoj, ekonomická aktivita [8.]

2.3. Regionální politika v letech 2007 – 2013

. Strukturální fondy totiž nejsou určeny k financování jednotlivých akcí, ale k podpoře rozvojových programů, které mají vlastní rozpočet a přesně vymezené priority a opatření. Struktura rozvojových programů zahrnuje analytickou část, která se zabývá vyhodnocením socioekonomického prostředí a stanovením slabých a silných stránek podporovaného území. Na ni pak navazuje podrobné rozpracování prioritních os, priorit a opatření k dosažení stanovených strategických cílů včetně vymezení finančního rámce a realizačních podmínek programů – administrativní, kontrolní, monitorovací a další mechanismy.

Důležitý faktor při programování strukturálních fondů v České republice představuje i ekonomická úroveň jednotlivých regionů. Všechny oblasti na úrovni NUTS II v Evropské unii, jejichž ekonomická úroveň je nižší než 75% průměru EU, mají nárok na podporu z Cíle Konvergence, ostatní regiony čerpají podporu z Cíle regionální

konkurenceschopnost a zaměstnanost. V případě České republiky klíčovou hranici 75% úrovně HDP na obyvatele překračuje pouze region Praha, proto je nutné připravovat odlišné operační programy pro Prahu a zbytek České republiky [11.]

Pro využití zdrojů fondů EU v letech 2007 – 2013 bylo v ČR určeno celkem 24 operačních programů, které se dělí na tematické a regionální programy, které spadají pod cíl Konvergence. Dále pak programy pro Prahu s cílem Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a v poslední řadě programy spadající pod cíl Evropská územní spolupráce. Toto vše reflektuje tabulka Přehledu operačních programů programového období 2007 – 2013.

Tabulka 6: Přehled operačních programů programového období 2007 - 2013

Zkratka OP	Název OP / ROP a zdroj financování	Řídící orgán	Podíl na alokaci NSRR
1. cíl: Konvergence			
Tematické OP			
1. OP D	OP Doprava (FS / ERDF)	Ministerstvo dopravy	21,8
2. OP ŽP	OP Životní prostředí (FS / ERDF)	Ministerstvo životního prostředí	18,5
3. OP PI	OP Podnikání a inovace (ERDF)	Ministerstvo průmyslu a obchodu	11,5
4. OP VaVpI	OP Výzkum a vývoj pro inovace (ERDF)	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	7,8
5. OP VK *	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (ESF)	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	6,9
6. OP LZZ *	OP Lidské zdroje a zaměstnanost (ESF)	Ministerstvo práce a sociálních věcí	6,9
7. IOP *	Integrovaný operační program (ERDF)	Ministerstvo pro místní rozvoj	6
8. OP TP *	OP Technická pomoc (ERDF)	Ministerstvo pro místní rozvoj	0,9
Regionální OP			

9. ROP SZ	ROP pro NUTS II Severozápad (ERDF)	RR Severozápad (Ústí nad Labem)	2,8
10. ROP MS	ROP pro NUTS II Moravskoslezsko (ERDF)	RR Moravskoslezsko (Ostrava)	2,7
11. ROP JV	ROP pro NUTS II Jihovýchod (ERDF)	RR Jihovýchod (Brno)	2,7
12 ROP SM	ROP pro NUTS II Střední Morava (ERDF)	RR Střední Morava (Olomouc)	2,5
13. ROP SV	ROP pro NUTS II Severovýchod (ERDF)	RR Severovýchod (Hradec Králové)	2,5
14. ROP JZ	ROP pro NUTS II Jihozápad (ERDF)	RR Jihozápad (České Budějovice)	2,3
15. ROP SČ	ROP pro NUTS II Střední Čechy (ERDF)	RR Střední Čechy (Praha)	2,1
2. cíl: Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost			
16. OP PK	OP Praha–Konkurenceschopnost (ERDF)	Magistrát hlavního města Prahy	0,9
17. OP PA	OP Praha–Adaptabilita (ESF)	Magistrát hlavního města Prahy	0,4
3. cíl: Evropská územní spolupráce			
18. ČR–PL	OP Přeshraniční spolupráce ČR–Polsko (ERDF)	Ministerstvo pro místní rozvoj	0,8
19. ČR–SR **	OP Přeshraniční spolupráce SR–ČR (ERDF)	---	---
20. R–ČR**	OP Přeshraniční spolupráce Rakousko–ČR (ERDF)	---	---
21. S–ČR **	OP Přeshraniční spolupráce Sasko–ČR (ERDF)	---	---
22. B–ČR **	OP Přeshraniční spolupráce Bavorsko–ČR (ERDF)	---	---
23. OP MS **	OP Meziregionální spolupráce	---	---
24. OP NS **	OP Nadnárodní spolupráce	---	---
25. Interact **	Servisní program INTERACT II	---	---

26. ESPON **	Program ESPON 2013	---	---
---------------------	---------------------------	-----	-----

* OP je tzv. víceúčelový operační program, tzn. že OP je vedle 1. cíle "Konvergence" financován také z finančních prostředků

pro 2. cíl "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost".

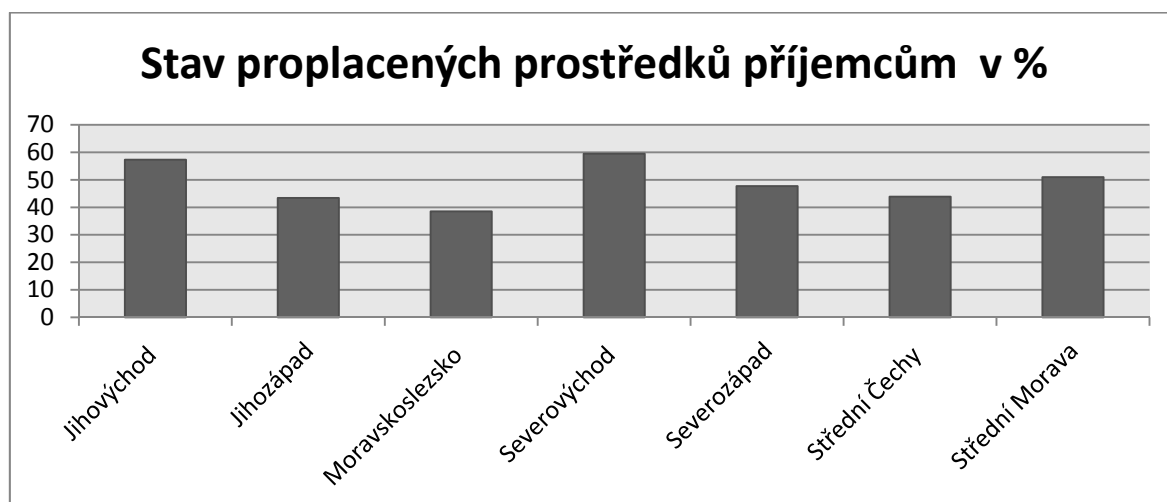
** OP není v gesci českého ŘO.

Zdroj: Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondů soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013. www.strukturalni-fondy.cz

Z přehledu je jasné patrné, že nejvyšší podíl alokovaných prostředků na jednotlivé regionální operační programy má ROP Severozápad a to 2,8 %. Naopak nejnižší podíl má ROP Střední Čechy a to 2,1%.

K analýze jednotlivých ROP patří také aktuální stav čerpání přidělených dotací v %. Z grafu níže lze vyčíst, že nejvíce jsou využívány přidělené zdroje v NUTS II Severovýchod tj. 59,5% a naopak nejméně jsou využity zdroje v regionu NUTSII Moravskoslezsko tj. 38,5%.

Graf 1: Stav proplacených prostředků příjemcům v %

Zdroj: Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondů soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013. www.strukturalni-fondy.cz

Dále byl porovnáván počet realizovaných projektů v jednotlivých Regionálních Operačních Programech v roce 2011. Toto je reflektováno v Tabulce 7.

Tabulka 7: Realizované projekty v ROP v roce 2011

ROP	Počet projektů s rokem realizace 2011
Jihovýchod	435
Jihozápad	57
Moravskoslezsko	75
Severovýchod	60
Severozápad	40
Střední Čechy	106
Střední Morava	92

Zdroj: www.mapaprojektu.cz

Z tabulky vyplývá, že největší počet projektů, tj. 435 byl realizován v roce 2011 v ROP Jihovýchod a nejnižší naopak v ROP Severozápad, kde bylo realizováno 40 projektů. Panují zde tedy markantní rozdíly v realizaci.

2.4. Analýza indikátorů Regionálních operačních programů

Pro porovnávání regionálních rozdílů musí být definovány indikátory. Jako podkladový soubor pro porovnávání byly použity programové dokumenty jednotlivých regionálních operačních programů. Důvod použití je, že jsou zaměřeny na konkrétní regiony soudržnosti, tudíž nejpřesněji reflektují území, které je použito pro sledování disparit.

Indikátory programových dokumentů jsou rozděleny do jednotlivých úrovní. Pro lepší přehlednost je toto rozdělení názorně ukázáno v Tabulce 8. Z tabulky je viditelné, že jsou zde definovány převážně indikátory výstupu, výsledku a dopadu. Toto jsou nejdůležitější indikátory evaluačního procesu. Lze tedy vyhodnotit, zda byla splněna evaluační kritéria,

kterým se blíže věnuje kapitola 2.2., zda byly naplněny účely a cíle evaluace, které byly zahrnuty v plánování programu. Tomuto tématu je věnována kapitola 2.1.

Tabulka 8: Rozdělení sledovaných indikátorů

Účel	Úroveň	Typ indikátoru
Sociálně ekonomická analýza		Kontextu
	Program	Dopadu (nebo výsledku), core
	Prioritní osy	Výsledku (nebo dopadu) výstupu, core
	Všechny úrovně	Finanční indikátory
	Podle potřeby	Horizontální témata
Strategie operačního programu		

Zdroj: Programový dokument k OP Doprava

2.4.1. Kontextové indikátory

Tyto indikátory jsou sledovány na úrovni programu. Tyto informace mají sociálně-ekonomickou povahu a podávají informace o prostředí, ve kterém jsou projekty uskutečňovány.

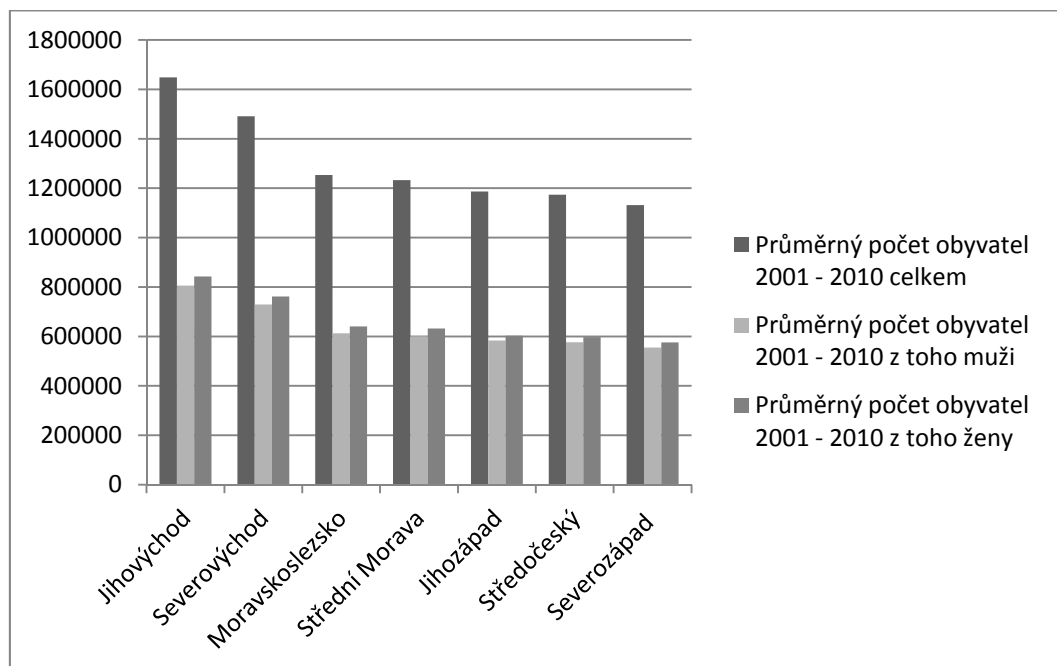
Na základě analýzy kontextových indikátorů – byly vybrány indikátory, které mají v ROP nejvyšší četnost a pomocí nichž lze sledovat vývoj regionálních rozdílů.

➔ Počet obyvatel v regionu

Jedním z indikátorů kontextu je počet obyvatel. Pro přehlednost byl použit průměr obyvatel za období 2001 – 2010 a to v jednotlivých regionech rozdělený i na muže a ženy.

Pokud bychom uvažovali detailnější analýzu je možné zařadit jako doplňující indikátor věkovou strukturu obyvatel. Ta má souvislost s mírou ekonomické aktivity tzn. podíl počtu pracovní síly na počtu všech osob starších 15 let. Čím větší počet pracovní síly, tím se předpokládá větší rozvoj sledovaného regionu soudržnosti.

Graf 2: Průměrný počet obyvatel za období 2001 -2010

Zdroj: ČSÚ

Největší počet obyvatel je alokováno na území regionu soudržnosti Jihovýchod a nejméně obyvatel obývá region soudržnosti Severozápad. Z grafu je patrné, že obyvatelé toho kterého regionu jsou rozděleny na muže a ženy přibližně 50:50.

Pokud by bylo požadováno detailnější dělení, je možné aplikovat indikátor pro sledování regionálních disparit, který rozděluje obyvatelstvo, které má trvalé bydliště na venkově a které ve městě.

Dále co se ukazatelů obyvatelstva týče, lze sledovat naději dožití při narození. Pro tento indikátor lze rovněž zvolit dělení na muže a ženy.

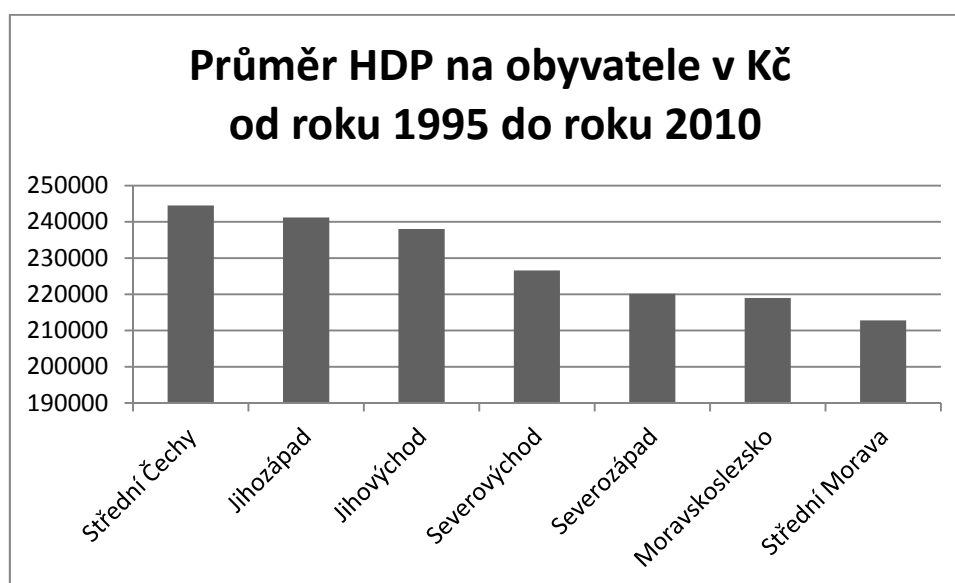
➔ HDP na jednoho obyvatele

Hrubý domácí produkt je jeden z makroekonomických ukazatelů výkonnosti ekonomiky států, kde je definován HDP na obyvatele (na hlavu). Pro účely stanovení

indikátorů regionálních disparit, je HDP na obyvatele rozděleno do jednotlivých regionů soudržnosti.

Pro porovnání vývoje HDP na obyvatele v KČ podle regionů soudržnosti byla použita data za období od roku 1995 do roku 2010. Pro přehlednější reflektování dat, byl zvolen aritmetický průměr.

Graf 3: Průměr HDP na obyvatele v KČ od roku 1995 do roku 2010

Zdroj: ČSÚ

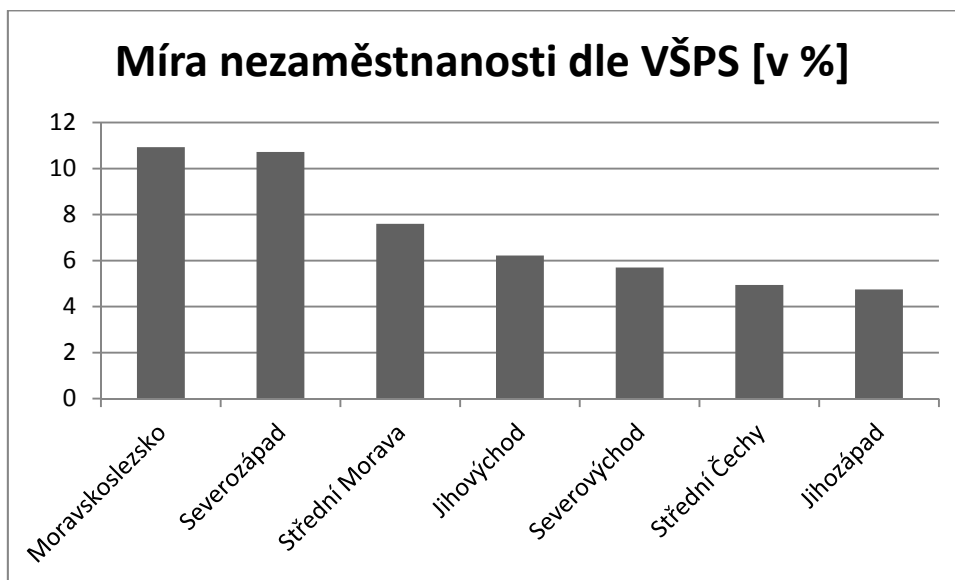
Z výsledku je tedy patrné, že nejvyšší HDP na obyvatele je v regionu soudržnosti Střední Čechy což odpovídá 244 489,625 Kč a naopak nejnižší je v regionu soudržnosti Střední Morava a to 212 800,25 Kč. Rozdíl tedy činí 32 000 Kč.

➔ **Obecná míra nezaměstnanosti**

Představuje jeden z dalších makroekonomických ukazatelů, který se podílí na rozvoji toho kterého regionu. Předpokládá se, že čím nižší nezaměstnanost, tím vyšší rozvoj sledovaného regionu.

Pro sledování rozdílu mezi regiony v oblasti míry nezaměstnanosti byla použita opět data za období od roku 1995 do roku 2010, která byla zprůměrována, aby byla objektivněji posouzena míra nezaměstnanosti v jednotlivých regionech soudržnosti.

Graf 4: Míra nezaměstnanosti dle VŠPS

Zdroj: ČSÚ

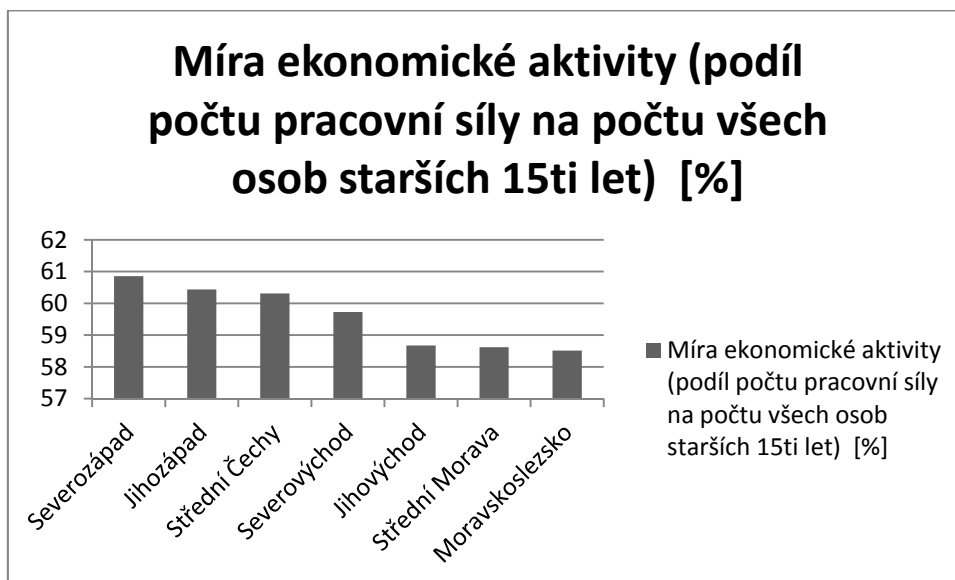
Z grafu je patrné, že co se míry nezaměstnanosti v průběhu let 1995 – 2010 týče, tak dominuje region soudržnosti Moravskoslezsko s 10,93 %. Naopak jako region s nejnižší mírou nezaměstnanosti je jeví Jihozápad s 4,74%.

➔ Míra ekonomické aktivity

Další z makroekonomických ukazatelů, dle kterého lze sledovat regionální rozdíly je míra ekonomické aktivity. Ekonomicky aktivní jsou obyvatelé, kteří jsou zaměstnaní a nebo si práci aktivně hledají. V případě, že práci najdou jsou ochotni se do práce dostavit a vykonávat ji. Z definice je patrné, že míra ekonomické aktivity úzce souvisí s mírou nezaměstnanosti. Proto jsou tyto ukazatele ve velké míře uváděny společně.

Pro demonstraci je procentuelní výše ekonomické aktivity je zde zobrazen Graf 5.

Graf 5: Míra ekonomické aktivity

Zdroj: ČSÚ

Z výsledků je prokázáno, že největší míra ekonomické aktivity je v regionu soudržnosti Severozápad 60,86% a nejnižší je v regionu soudržnosti Moravskoslezsko 58,51 %.

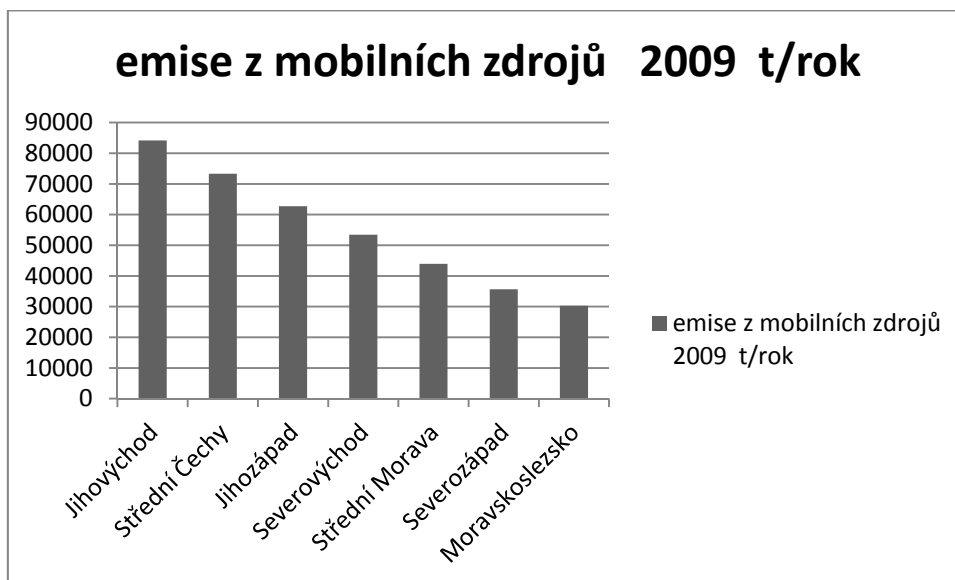
➔ Měrné emise z mobilních a stacionárních zdrojů

Pro definování prostředí, ve kterém jsou programy realizovány, lze uvažovat jako indikátor stav měrných emisí z mobilních nebo stacionárních zdrojů.

Pro porovnání emisí jsou zde uvedeny následující grafy 6 a 7, které reflektují emise z mobilních a stacionárních zdrojů.

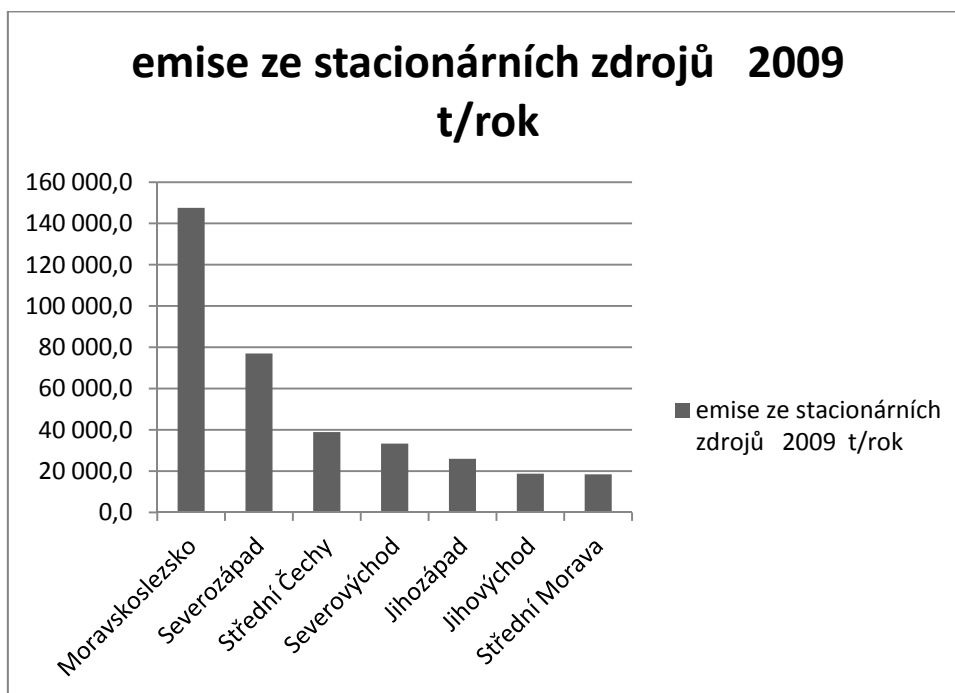
Emise z mobilních zdrojů souvisí se zvýšením automobilizace. Emise ze stacionárních zdrojů mají původ v teplárnách, spalovnách, kotelnách, lakovnách, tiskárnách a dalších.

Graf 6: Emise z mobilních zdrojů

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav

Graf 7: Emise ze stacionárních zdrojů

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav

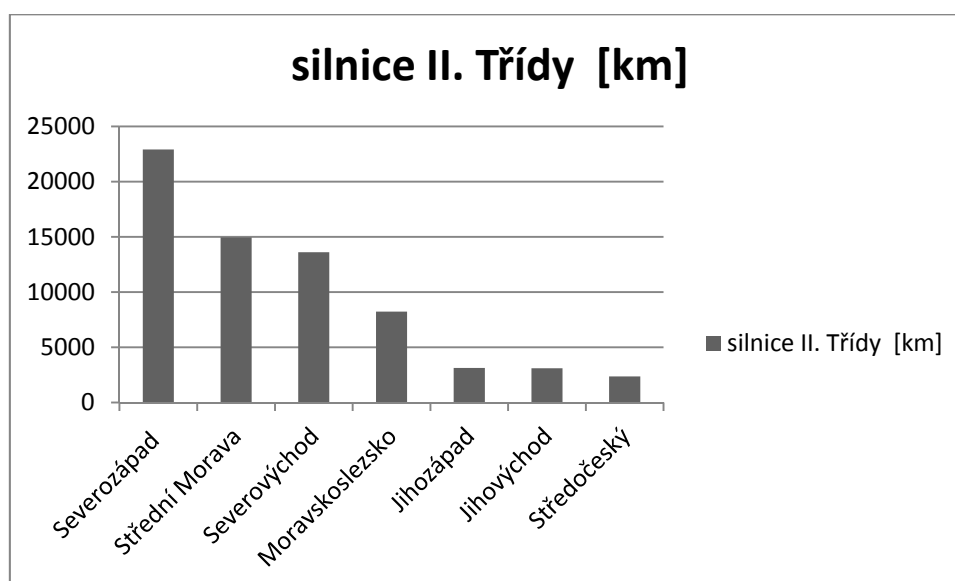
Z grafů lze vyčíst, že nevyšší emise produkované mobilními zdroji se nachází v regionu soudržnosti Jihovýchod. Oproti tomu nejmenší znečištění těmito emisemi je v regionu Moravskoslezsko. V tomto regionu je evidováno nejvíce znečištění ze stacionárních zdrojů. Nejmenší znečištění způsobené těmito zdroji je ve Střední Moravě.

➔ Délka silnic II. a III. tř.

Posledním indikátorem je délka silnic II. a III. tř. Tento indikátor souvisí s předchozím. Délka silnic má vliv na emise z mobilních zdrojů. Je to rovněž indikátor, který se týká životního prostředí. Větší délka silnic zapříčiňuje větší znečištění ovzduší, hlukovou zátěž, zábor prostranství a úbytek zeleně.

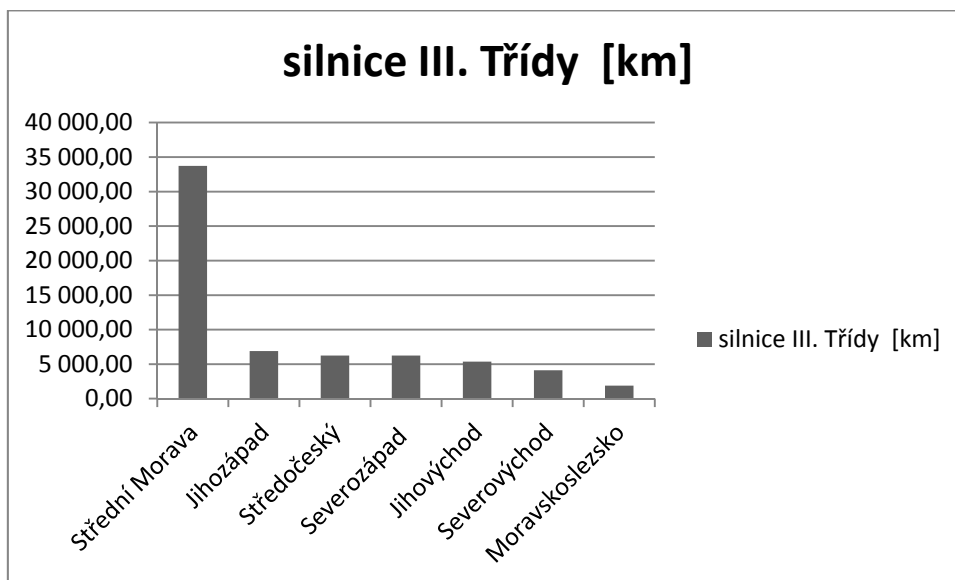
Největší délka silnic je v regionu soudržnosti Střední Morava 48 678 km a naopak nejnižší je v regionu Moravskoslezsko 8 239 km.

Graf 8: Délka silnic II. tř.

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic

Graf 9: Délka silnic III. tř.

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic

Pokud bychom zkoumali detailněji vliv na jednotlivé regiony soudržnosti, je možné jako doplňkový indikátor uvažovat frekvenci provozu. Tento indikátor by byl úzce spjat s měrnými emisemi z mobilních zdrojů. Předpokládá se tedy, že čím více frekventovaná silnice, tím větší emise budou produkovány.

2.4.2. Indikátory na úrovni programu (indikátory výsledku a dopadu)

Účel těchto indikátorů je, aby byla zachycena úroveň zlepšení proti výchozímu stavu. Lze hodnotit absolutní přírůstek, tempo růstu, Změnu indikátoru v %, dosažení stanoveného cíle z výchozí úrovně v absolutním vyjádření a dosažení stanoveného cíle z výchozí úrovně v %.

Na základě analýzy programových indikátorů, byly vybrány ty, které se na úrovni programu nejvíce vyskytují. Jde především o indikátory, které rozšiřují indikátory kontextu a konkretizují je. Některé indikátory na úrovni programu jsou shodné s indikátory kontextu. Tento jev je způsoben tím, že tyti indikátory jsou zahrnuty

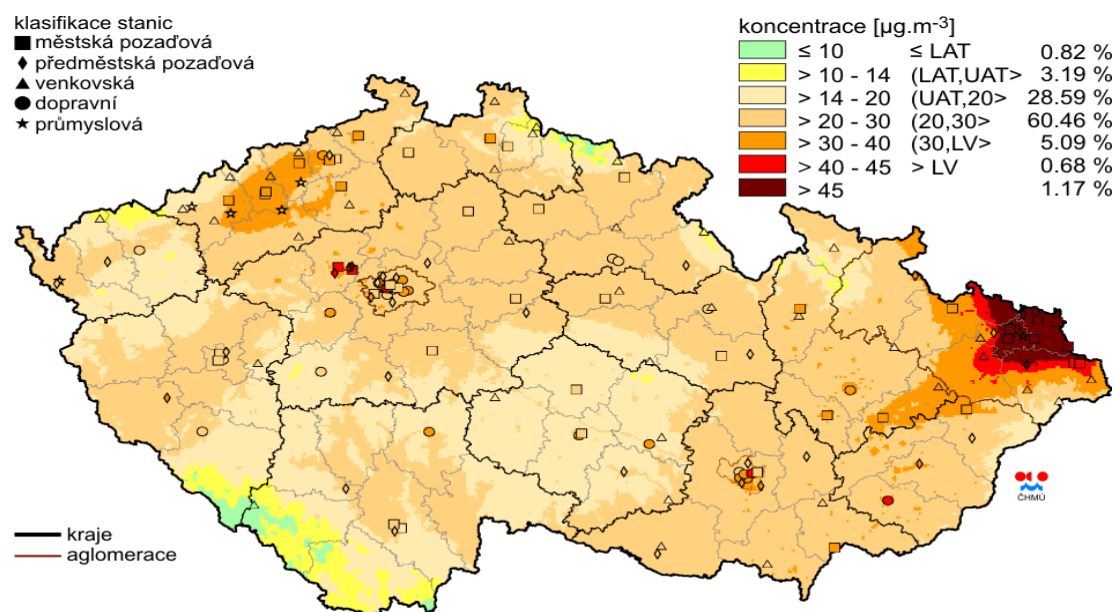
v některých regionálních operačních programech do kontextových indikátorů a v některých jsou zahrnuty do úrovně programu.

Jedná se tedy především o *HDP na jednoho obyvatele, míru nezaměstnanosti v regionu a délku silnic II. a III.tř.*

➔ Expozice obyvatelstva nadlimitními koncentracemi PM10

Jedná se o další z indikátorů monitorujících životní prostředí. Konkrétně tento indikátor sleduje vystavení obyvatelstva polétavému prachu.

Obrázek 3: Roční průměrná koncentrace PM 10 v roce 2010

Pole roční průměrné koncentrace PM₁₀ v roce 2010

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav

Z mapy je patrné, že průměrné znečištění PM 10 v roce 2010 bylo nejvyšší v regionu soudržnosti Moravskoslezsko a nejnižší naopak v regionu soudržnosti Jihozápad.

➔ Počet podpořených projektů

Celkem bylo zažádáno v České republice o 39 073 projektů pro všechny druhy operačních programů. Celková alokovaná částka je 471 960 883 998,45 Kč.

Avšak počet projektů, které jsou úspěšně ukončeny nebo jsou v průběhu je 38 087 a alokovanými prostředky 464 055 406 495,95 Kč

Na dokončené nebo právě probíhající projekty v rámci regionálních operačních programů je přiděleno 87 791 092 791,82 Kč, což odpovídá 3 858 projektům.

Detailnější vymezení alokace zdrojů pro jednotlivé regionální operační programy :

Tabulka 9: Alokace zdrojů pro jednotlivé ROP

ROP	alokovaná částka pro ROP [Kč]
Severozápad	14 309 939 776,64
Severovýchod	14 026 341 361,07
Jihovýchod	14 021 549 752,13
Jihozápad	11 935 064 018,11
Moravskoslezsko	11 868 757 802,16
Střední Čechy	11 080 882 898,08
Střední Morava	10 548 557 183,63

Zdroj: aktuální seznam příjemců, www.strukturalni-fondy.cz

2.4.3. Indikátory na úrovni prioritních os

Prioritní osa je logický celek, který rozděluje operační program podle tematického zaměření.

Na základě analýzy jednotlivých operačních programů, byly identifikovány 4 hlavní oblasti podpory. Jim jsou přizpůsobeny jednotlivé typy indikátorů, které by měly formou projektu zvyšovat úroveň regionu.

➔ **Technická pomoc**

- Počet podpořených projektů zaměřených na technickou pomoc
- Realizace evaluačních studií a zpráv celkem
- počet zasedání řídicích a poradních orgánů
- Počet uskutečněných školení, seminářů, workshopů a konferencí
- Počet účastníků školení a seminářů

➔ **Cestovní ruch**

- počet podpořených projektů na rozvoj cestovního ruchu
- délka nově vybudovaných cyklostezek a cyklotras

Indikátory výsledku:

- návštěvníci regionu – počet přenocování
- počet nově vybudovaných nebo zrekonstruovaných lůžek celkem

➔ **Doprava a dostupnost**

- počet podpořených projektů na rozvoj dopravy,
- délka nových silnic,
- délka rekonstruovaných silnic
- délka nově vybudovaných cyklostezek a cyklotras

Indikátory výsledku:

- podíl nově zrekonstruovaných silnic a nových silnic
- počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektu na doprání dostupnost

➔ **Rozvoj měst a rozvoj venkova**

- počet podpořených projektů zaměřených na udržitelný rozvoj
- počet projektů zvyšující atraktivitu vybraných měst
- počet podpořených projektů na rozvoj venkovských oblastí

Indikátory výsledku

- plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem
- plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů ve venkovských oblastech
- počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj venkovských oblastí

Diskuse

Byly shrnuty výše zpracované statistiky a byla provedena komparace vybraných indikátorů, aby byl zjištěn jaký region soudržnosti má největší potenciál rozvoje a který naopak nejnižší co se týká prostředí, ve kterém je realizován.

Výsledky detailně znázorňuje Tabulka č.10. Vyhodnocení bylo provedeno, tak že byly porovnány vybrané indikátory, ke kterým byla k dispozici statistika v daném operačním programu. Byly definovány jednotlivé regiony soudržnosti a každému indikátoru byla určena dosažená hodnota dle pořadí, v jakém se umístil v té které statistice. Pro vyhodnocení byla použita suma přiřazených hodnot. Tzn., že nejvyšší hodnota má nejvyšší potenciál rozvoje a naopak nejvyšší hodnota má nejnižší potenciál.

Z výsledků v tabulce č 10. je patrné, že nejvyšší potenciál rozvoje má region soudržnosti Jihozápad a naopak nejnižší byl evidován v regionu soudržnosti Moravskoslezsko s nejvyšší dosaženou souhrnnou hodnotou.

Napříč tomu region soudržnosti Moravskoslezsko je v pořadí druhý regionů, co se týká počtu realizace projektů což je uvedeno v tabulce č.11. Nejvyšší počet realizovaných projektů je uskutečňováno v regionu soudržnosti Střední Morava a to s počtem 633. Oproti tomu v regionu soudržnosti je realizováno pouze o 33 projektů méně, než v regionu Střední Morava. Ve snaze rozvíjet region za pomoci fondů EU má snahu také region soudržnosti Jihozápad, který disponuje 588 realizovanými projekty. Dělí se tedy o třetí místo s regionem soudržnosti Střední Čechy, kde je stejný počet realizovaných projektů.

Při komparaci jednotlivých indikátorů v regionech soudržnosti bylo zjištěno, že ačkoliv jsou Regionální operační programy investičního charakteru, tak neobsahují žádné indikátory, které by controllingovým orgánům umožňovalo vyhodnocovat jaké je využití vložených prostředků, zda bylo efektivní či nikoliv. Navrhují tyto indikátory zařadit do programových dokumentů tzn. že nyní zcela chybí vazby na ekonomické indikátory.

Navrhuji použít při evaluaci projektů jednu z metod statického hodnocení efektivnosti investic a jednu z metod dynamického hodnocení.

➔ **Statická metoda** – metoda doby splácení

Obecně vzato metody statického charakteru nepřihlížení k působení faktoru času .To znamená, že je možno je použít u projektů nebo investic, které jsou méně významné a nebo u investic, které mají krátkou životnost.

Dobou splácení se rozumí doba, za kterou tok příjmů přinese částku rovnající se původním nákladům na projekt.

Tato metoda je poměrně jednoduchá na výpočet, proto spektrum jejího využití je aplikovatelné na řadu podniků, co se týká jejich charakteru a velikosti.

Tato metoda funguje na principu, že čím kratší je doba splácení, tím je pro podnik investice výhodnější. Musí zde však platit předpoklad, že doba splácení je kratší než doba životnosti investice.

Nevýhodou této metody je, že neodráží informaci o riziku investice.

➔ **Dynamická metoda** – metoda čisté současné hodnoty = NPV

Proti metodám statickým, přihlíží tyto metody k vlivu faktoru času. Další výhodou, která poskytuje u těchto metod určitou přesnost reflexe je, že se uvažuje při konstrukci výpočtu o s rizikem, které s sebou investice nebo projekt nese.

NPV je rovněž velmi důležitý ukazatel v hodnotě investic. Vyjadřuje přebytek či ztrátu z neinvestované částky. Výhoda, která umožňuje snadnější srovnatelnost je, že v sobě nezahrnuje účetní položky jako jsou výnosy, náklady a nebere v úvahu hodnotu společnosti. Řeší tedy proto pouze peněžní toky, které nám projekt generuje.[24.]

Navrhuji tedy u projektů jako jeden z ekonomických indikátorů počítat hodnocení výnosnosti investice. Tento indikátor by měl charakter ex-ante, tedy předrealizační. Tzn. ,

že by se mělo nejdříve přihlédnout k tomu, zda je projekt, který chceme realizovat výhodný. Tento indikátor by měl být jedním z rozhodujících kritérií, zda projekt realizovat či nikoliv. Pokud se rozhodne, že hodnota indikátoru vyšla příznivě a proběhne realizace projektu, navrhuji provést výpočet indikátoru také ex-post, tedy po skončení projektu a to v době jeho udržitelnosti pro, aby bylo zhodnoceno, zda byla opravdu investice výnosná či nikoliv.

Dále zde chybí sledování kvality realizovaných projektů. V současné době se ČR obecně přiklání k trendu, kdy uvažuje nad poměrem kolik prostředků investuje a jakou kvalitu za to dostane. Tzn., že nehledí jen na nízké náklady, které vloží do projektu, ale začíná se hledět i na kvalitu provedení ať už provedené práce nebo zakoupeného zboží. Toto by měl controllingový orgán také monitorovat. Je za potřebí k tomuto trendu také přizpůsobit indikátory. Jednalo by se převážně o indikátory výstupu, výsledku a dopadu, které jsou evaluovány na úrovni programu. Sledování kvality je však poměrně náročné, je tedy obtížné definovat indikátory, které detailně reflektují kvalitu. Nicméně obecně platí, že by projekty stejného nebo podobného charakteru měly generovat srovnatelnou kvalitu provedení. Mělo by se dbát na kvalitu použitého materiálu a na kvalitu odvedené práce. U tohoto návrhu je však obtížně definovatelná měřitelnost.

Mohla by se také sledovat vazba indikátorů mezi sebou. Na příklad by se měl brát ohled na výši dosaženého HDP na obyvatele nebo na míru ekonomické aktivity obyvatelstva. Tzn. realizovat projekty, tam kde jsou efektivní a kde je předpoklad návratnosti a co možná nejlepší využitelnosti projektu. Na příklad vztáhnout k sobě indikátor délky nově vybudovaných silnic v km a míru ekonomické aktivity obyvatelstva v %.

Tabulka 10: Vyhodnocení

sledovaný indikátor	Jihovýchod	Jihozápad	Moravskoslezsko	Severovýchod	Severozápad	Střední Čechy	Střední Morava
počet obyvatel v regionu	1	5	3	2	7	6	4
HDP na jednoho obyvatele	3	2	6	4	5	1	7
obecná míra nezaměstnanosti	4	1	7	3	6	2	5
míra ekonomické aktivity	5	2	7	4	1	3	6
měrné emise z mobilních zdrojů	7	5	1	4	2	6	3
měrné emise ze stacionárních zdrojů	2	3	7	4	6	5	1
roční průměrná expozice obyvatelstva nadlimitními koncentracemi PM10	2	1	7	3	6	4	5
<i>Suma</i>	24	19	38	24	33	27	31

Tabulka 11: Počet realizovaných projektů

ROP	počet
Střední Morava	633
Moravskoslezsko	600
Jihozápad	588
Střední Čechy	588
Jihovýchod	583
Severovýchod	546
Severozápad	320

Závěr

Většina lidí si všímá, v jakém prostředí žije, co ho obklopuje, kde pracuje. Každého z nás se týká regionální politika, ať si to uvědomuje méně či více. V posledních letech se můžeme setkat s různými typy projektů ve svém okolí, jako jsou silnice, cyklostezky aj.

Protože mezi kraji existují viditelné rozdíly, odborná veřejnost je definovala jako „regionální disparity“, které se dají měřit, zkoumat, sledovat, vyhodnocovat. Cílem regionální politiky je snížit tyto negativní regionální disparity. Je mnoho výzkumných projektů, které se touto problematikou zabývají.

Jednotlivé operační programy mají vypracovány metodické postupy, jakými způsoby jednotlivé projekty monitorovat, hodnotit a následně zpětně nezávislými orgány kontrolovat. Aby byly projekty prospěšné, vyjadřují se zájemci o financování svého projektu penězi z Evropské unie pomocí monitorovacích indikátorů, které vyjadřují, co přesně jejich projekt ovlivní, jaký bude jeho okamžitý účinek a co případně bude účinkem po delší době od dokončení projektu.

Pomocí různorodé odborné literatury, tabulek a obrázků jsem se snažila co nejlépe vystihnout, co monitorovací, evaluační a kontrolní proces znamená. Regionální disparity jsou téma velmi obsáhlé, vypracování takové studie je záležitost odborná a časově náročná. Abych přiblížila proces určování regionálních disparit, využila jsem informace z programových dokumentů jednotlivých Regionálních operačních programů. Na základě těchto informací jsem poté uvedla indikátory, které se regionálních disparit týkají. Hodnoceny byly především indikátory výsledku a dopadu. Programové dokumenty však neuvažují s ekonomickými výpočty, které reflektují hodnocení efektivnosti investic. Projekt je z business hlediska brán jako investice. Tedy každý ekonomický subjekt hodnotí, zda se prostředky vložené do projektu vyplatí. I živnostník, který nedisponuje zvláštním oddělením, jako je tomu u velkých firem, dokáže spočítat například dobu návratnosti investice a jaký zisk mu přinese. Střední a větší podniky používají „metody výpočtu pro pokročilé“. Tím je myšleno, že hodnotí nejen dobu návratnosti investice, ale

také vnitřní výnosové procento, čistou současnou hodnotu, ekonomickou přidanou hodnotu a další ukazatele. Aby byly prostředky z EU využity co nejlépe, navrhuji proto, aby některé z metod hodnocení investic byly zahrnuty do monitorovaných indikátorů. V případě, že by daný podnik nedosahoval limitního vypočtu zvolené metody hodnocení, navrhuji daný projekt nerealizovat. Tyto metody hodnocení jsou však velmi specifické pro různé druhy podniků co se týká jejich zaměření. Je ale třeba při hodnocení také přihlídnout na bezpečnost práce, legislativu a kvalitu realizace. Na realizaci tohoto návrhu je však zapotřebí provést rozsáhlou analýzu.

Summary

The aim of this thesis was to describe terms: monitoring, evaluation and controlling process. I attempted to do it due to professional literature. I have used various sources. Largely I have used information from program documents. I have compared the indicators of each regional program. I have clarified indicators by which you can compare the differences between the region of cohesion – regional disparities. Indicators were compared at the free levels – the level of context, the level of program and the level of priority axes. On selected indicators have been reclassified the statistics describing the situation in the region of cohesion. Finally I compared the region of cohesion among each other. I have assigned the order to the region of cohesion from 1 to 7. The best value is 1 and the worst one is 7. I have aggregated the values and I have evaluated the region, which has the best potential of development and conversely the region of cohesion with the worst potential of development.

After the evaluation, I have found out lack of economics indicators. The economics indicators evaluate return of investment. I have suggested two of these indicators to use funds from the EU best. I have also evaluated lack of quality measurement. But to define the quality indicators requires many experience and practice.

Přehled literatury

1. Hrabánková, M. *Monitoring*. Praha: Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, 2000. ISBN 80-7105-210-8.
2. POTULKA, Oto. *Monitoring a evaluace programů a projektů EU*. první. Praha: IREAS, 2002. ISBN 80-8668400-8
3. HRABÁNKOVÁ, Magdalena a Ivana BOHÁČOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-111-6
4. TAUER, V. *Získejte dotace z fondů EU*. Praha: Computer Press, 2009. ISBN 9788025126493
5. *Slovník controllingu*. Praha: MANAGEMENT PRESS, 2003. ISBN 80-7261-085-6
6. FIBÍROVÁ, Jana. *Reporting moderní metoda hodnocení výkonnosti uvnitř firmy*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2003. ISBN 80-247-0482-X.
7. STEINÖCKER, Reinhard. *Strategický controlling*. Praha: Babtex, 1992. ISBN 80-900178-2-7.
8. RYDVALDOVÁ, Petra. *Regionální dispartity a jejich řešení*. Liberec: VÚST, a.s., 2009. ISBN 978-80-87184-08-0.
9. Ministerstvo pro místní rozvoj, *Zásady tvorby indikátorů pro monitoring a evaluaci*, 2006
10. Ministerstvo pro místní rozvoj, *Národní rozvojový plán 2007 – 2013*, 2006
11. BAUN, Michael a Dan MAREK. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010. ISBN 978-80-87029-89-3.
12. *Slovník pojmů* [online]. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/M/Monitorovani>
13. *Slovník pojmů* [online]. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: Monitorovací systém strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (MSC2007)

14. ŠÍŠKA, Ladislav. Manažerské účetnictví a controlling jsou rozdílné pojmy?. *Účetnictví*. 1.1.2006
15. *Regiony pro regionální politiku* [online]. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU#nuts>
16. *Definice pojmu disparita* [online]. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/diskuze.437/items/definice-pojmu-disparita.html>
17. *Programové dokumenty* [online]. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Narodni-organ-pro-koordinaci/Dokumenty/Programove-dokumenty/Programove-dokumenty>
18. *Seznam příjemců* [online]. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/7dbbeea9-9668-479f-9383-929c35fa04fb/aktualni-seznam-prijemcu>
19. *Evaluace socioekonomického rozvoje: metodická příručka* [online]. 2005 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Files/68/686315d8-6e3a-403a-901f-6f1831f2b31d.pdf>
20. *Emise hlavních znečišťujících látek* [online]. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/oez/embil/09embil/09r14.html>
21. *Regionální statistiky* [online]. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/regiony_mesta_obce_souhrn
22. *Délka silnic II. a III. tř.* [online]. Ředitelství silnic s dálnic, 2011 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: http://www.rsd.cz/sdb_intranet/sdb/download/prehledy_2012_1_cr.pdf
23. *Roční průměrná koncentrace PM10* [online]. Český hydrometeorologický ústav, 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: http://portal.chmi.cz/portal/dt?portal_lang=cs&nc=1&menu=JSPTabContainer/P4_Historicka_data/P4_3_Ovzdusi&last=false

24. SCHOLLEOVÁ, Hana. *Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy*.: Grada Publishing, a. s., 2008. ISBN 978-80-247-2424-9.

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1: Definice a příklady jednotlivých typů indikátorů.....</i>	<i>21</i>
<i>Tabulka 2: Příklad indikátorů u neinvestičního projektu</i>	<i>22</i>
<i>Tabulka 3: Příklad indikátorů u investičního projektu</i>	<i>22</i>
<i>Tabulka 4: Srovnání strategického a operativního controllingu</i>	<i>31</i>
<i>Tabulka 5: Členění území České republiky</i>	<i>36</i>
<i>Tabulka 6: Přehled operačních programů programového období 2007 - 2013</i>	<i>40</i>
<i>Tabulka 7: Realizované projekty v ROP v roce 2011</i>	<i>43</i>
<i>Tabulka 8: Rozdělení sledovaných indikátorů.....</i>	<i>44</i>
<i>Tabulka 9: Alokace zdrojů pro jednotlivé ROP</i>	<i>53</i>
<i>Tabulka 10: Vyhodnocení.....</i>	<i>59</i>
<i>Tabulka 11: Počet realizovaných projektů.....</i>	<i>59</i>

Seznam grafů

<i>Graf 1: Stav proplacených prostředků příjemcům v %</i>	<i>42</i>
<i>Graf 2: Průměrný počet obyvatel za období 2001 -2010</i>	<i>45</i>
<i>Graf 3: Průměr HDP na obyvatele v Kč od roku 1995 do roku 2010</i>	<i>46</i>
<i>Graf 4: Míra nezaměstnanosti dle VŠPS</i>	<i>47</i>
<i>Graf 5: Míra ekonomické aktivity</i>	<i>48</i>
<i>Graf 6: Emise z mobilních zdrojů</i>	<i>49</i>
<i>Graf 7: Emise ze stacionárních zdrojů.....</i>	<i>49</i>
<i>Graf 8: Délka silnic II. tř.....</i>	<i>50</i>
<i>Graf 9: Délka silnic III. tř.....</i>	<i>51</i>

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1: Mapa rozdělení ČR na regiony soudržnosti</i>	<i>37</i>
<i>Obrázek 2: Indikativní alokace prostředků z fondů EU v ČR pro ROP v cíli Konvergence</i>	<i>38</i>
<i>Obrázek 3: Roční průměrná koncentrace PM 10 v roce 2010.....</i>	<i>52</i>

Seznam schémat

<i>Schéma 1: Struktura monitorovacího procesu.....</i>	<i>15</i>
<i>Schéma 2: Rozdělení etap monitorování a hodnocení.....</i>	<i>20</i>

Seznam zkratek

<i>EU</i>	<i>Evropská unie</i>
<i>MPO</i>	<i>Ministerstvo průmyslu a obchodu</i>
<i>ROP</i>	<i>Regionální operační program</i>
<i>ČSÚ</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>ČR</i>	<i>Česká republika</i>
<i>HDP</i>	<i>Hrubý domácí produkt</i>
<i>MS</i>	<i>Monitorovací systém</i>
<i>OP</i>	<i>Operační program</i>
<i>NSRR</i>	<i>Národní strategický referenční rámec</i>